

АНТРОПОЦЕНТРИЧНИЙ ВИМІР КОНЦЕПТУ «ЖИТТЯ»

У статті визначено статус ЖИТТЯ як української лінгвокультурної домінанти. Розглянуто організацію понятійного простору концепту та з'ясовано етноспецифічні способи актуалізації аксіологічного компонента в його смисловій структурі. Зроблено висновок про антропоцентричний вимір ЖИТТЯ та особливий екзистенційний статус концепту в українській лінгвокультурі.

Ключові слова: антропоцентризм, лінгвокультурна домінанта, аксіологічний компонент, оцінка, концепт ЖИТТЯ.

Вивчення мови у взаємозв'язку зі свідомістю, мисленням, культурою та іншими позамовними чинниками, що визначають її суть і впливають на буття, є методологічною основою сучасної лінгвістичної парадигми. Домінанта мовознавчих досліджень позначилася на виборі проблематики і аспектів наукових пошуків лінгвістів і зумовила посилену увагу до мовної особистості в усіх аспектах її вияву.

Суттєво, що антропоцентризм як один з провідних принципів сучасних лінгвістичних напрямів і галузей є традиційним для мовознавства і сягає періоду його становлення як самостійної науки – початку XIX ст., коли відповідно до філософської концепції В. фон Гумбольдта мову було проголошено тією складовою суттю людини, яка власне і робить її людиною, а вивчення мови підпорядковувалося меті пізнання людиною самої себе.

Основні постулати вчення В. фон Гумбольдта розвинули Г. Штейнталь, О. Потебня, І. Бодуен де Куртене, Ф. Боас, Е. Сепір, Б. Уорф, Л. Вайсгербер, Й. Тріп та інші вчені. Започаткована американськими неогумбольдтіанцями антропологічна лінгвістика ставила за мету осягнення культури через мову, зокрема з'ясування способів і засобів вираження у мові культурних особливостей певного етносу. Вчення В. фон Гумбольдта (а століття потому і неогумбольдтіанців) про внутрішню форму мови і уявлення про мову як «проміжний світ» між дійсністю і людиною заклало підвалини однієї з провідних у сучасних лінгвістичних студіях теорії картини світу.

З позицій антропоцентричної парадигми, людина сприймає, упорядковує, категоризує і концептуалізує світ відповідно до власних потреб і цінностей, а одним з головних когнітивних знарядь є мова. З'ясувати людський чинник у мові можемо при реконструкції мовної і концептуальної картини світу, тобто при звертанні до процесів образного осмислення, організації і вираження мовними знаками сукупності уявлень людини про світ і буття.

Особливості національного світогляду, матеріальної і духовної культури етносу акумулюють лінгвокультурні концепти, питання критеріїв виокремлення яких неодноразово порушувалися мовознавцями, зокрема А. Вежбицькою, С. Воркачовим, І. Голубовською, В. Карасиком. Серед суттєвих ознак лінгвокультурного концепту називають загальноживаність, частотність, наявність значної кількості фразеологізмів зі словом-репрезентантом концепту, широке використання у прислів'ях, висловах, популярних піснях, назвах книжок тощо [1, 36]; словникову і словотвірну розробленість, облігаторність аксіологічної маркованості [3, 91], семіотичну щільність, що передбачає «репрезентацію у плані вираження цілою низкою мовних синонімів (слів і словосполучень), тематичних рядів і полів, прислів'їв, приказок, фольклорних і літературних сюжетів і синонімізованих символів (творів мистецтва, ритуалів, поведінкових стереотипів, предметів матеріальної культури) [2, 33].

Однією з українських лінгвокультурних домінант є ЖИТТЯ. Лінгвокультурну домінанту визначаємо як багатовимірну ментальну сутність, наділену екзистенційною значущістю й аксіологічним компонентом, що має широку репрезентативність у мові.

Концепт ЖИТТЯ неодноразово привертав увагу дослідників. Різні аспекти, пов'язані з його реконструкцією в українській, російській, англійській, італійській лінгвокультурах, розглядали О. Близнюк, В. Боднар, С. Воркачов, М. Кравець, Ж. Краснобаєва-Чорна та інші дослідники.

Метою цієї розвідки є обґрунтування антропоцентричного виміру ЖИТТЯ як української лінгвокультурної домінанти і з'ясування ієрархії понятійного простору концепту відповідно до об'єктивації аксіологічного компонента.

При суттєвих відмінностях між національними мовними і концептуальними картинами світу можемо стверджувати існування певних вербалізованих семантичних універсалій, у лінгвокогнітивній організації яких поєднуються загальнокультурні й національно специфічні ознаки. Показовими є дані, наведені укладачами «Слов'янського асоціативного словника». Прямий і зворотний асоціативні експерименти з

урахуванням найчастотніших слів-реакцій уможливили формування ядра ментального лексикону носіїв російської, української, білоруської та болгарської мов. Зокрема ядерними у мовній свідомості українців є лексеми *життя, людина, радість, друг, добре, дім, любов, щастя, спокій, гроші, чоловік, кохання, розум, гарний, надія, смерть, сила, робота, дитина, світ, великий, погано, краса, товариш, зло, жінка, світло, добрий, праця, дівчина*. Суттєво, що в усіх чотирьох вибірках збігаються 10 лексем (33.3% від загальної кількості): *життя, людина, любов, радість, добре, друг, щастя, погано, гроші, великий* [11].

Отже, за результатами асоціативних експериментів пріоритет у мовній свідомості чотирьох слов'янських етносів належить лексемам *життя* і *людина*. Невипадково значущість буття загалом та й будь-якої його реалії в системі культурних цінностей визначають саме через ступінь взаємодії людини з цією реалією. У мовознавстві вживаним став термін «антропоцентрична лексика», який застосовують до лексичних одиниць, що мають зв'язок з концептом ЛЮДИНА. Ю. Апресян антропоцентричним називає слово, лексичне значення якого містить компонент «людина» і додає: «Позаяк мова – знаряддя людини, більшість слів будь-якої людської мови є антропоцентричними тривіальним чином» [7, XXIV]. Номени *життя* і *людина* є репрезентантами найвищої в аксіологічній ієрархії екзистенційної цінності, адже метою онтології у писаних і неписаних кодексах проголошують повноту земного буття людини:

«Людина, її життя і здоров'я, честь, гідність, недоторканність та безпека визнається в Україні найвищою соціальною цінністю» (Конституція України).

Формування концептосфери ЖИТТЯ сягає індоєвропейського культурного простору. Лексема - репрезентант входить до ядра словника української й інших індоєвропейських мов і є пізнішим за часом віддієслівним іменником, похідним від *жити*. Українське *жити / живу* належить до праслов'янського лексичного фонду, що має індоєвропейське походження: псл. **žiti, živ* споріднене з лит. *gūti* «загоюватися, видужувати», *guvūoti* «жити», лтс. *dzīt* «загоюватися, видужувати» [4, 200]. Архаїчна форма *животъ* в писемних джерелах фіксується з XIV ст. і представлена трьома лексико-семантичними варіантами: 1) «життя»; 2) «черевко, живіт, лоно»; 3) «майно, добро, маєтки, статки» [5, 925–926]. Пор. також стсл. *животъ*, болг. *живот* «життя», схв. *живот* «життя, мошонка», слн. *živòt* «тіло», ч. *život* «життя», п. *žywot*, вл. *žywot* «тіло» [13, 52]. Похідним від *животъ* є іменникове

утворення *животина* з семантикою «худоба, товар» (рос. *животное*, біл. *жывёла*) [5, 924]. Отже, в основу центральної зони концепту було покладено ознаки «межа, поріг між існуванням і небуттям», «тіло людини», «здоров'я», «зародження / народження», «діяльність», «заможність», «тварина». Однак прототипом концепту, що вплинув на його подальшу репрезентацію в мовній картині світу та визначив лінгвокогнітивну організацію, є *життя людини*.

В «Етимологічному словнику української мови» зафіксовано 183 лексичні одиниці (з діалектними формами включно), що утворюють словотвірну парадигму з коренем *жи-*. Високим функціональним потенціалом наділені деривати *живий, живити, животіти, живлення, живність, живчик, житель, житло, живий, живильний, живучий, життєвий, жити, життя, виживати, віджилый, зживати, заживати, наживатися, нажива, оживати, оживляти, обживати, переживати, переживання, пережиток, пожива, пожитки, поживний, прожитковий, розживатися, споживати, споживач, споживчий, уживаний* та ін. [4, 199–200]. Варто зауважити, що семантика значної кількості дериватів містить негативну конотацію (*житуха, безживний, виживати, відживати, віджилый, віджитий, зживати, пережиток, пережитковий*). Ознаки «погане життя», «перешкода життєдіяльності», «зусилля», «загроза життєдіяльності» формують семантичний фон концепту ЛЮДИНА.

Структуру фонових знань, необхідних для розуміння концепту, творять співвідносні між собою домени, у які профілюється концепт. На підставі стратифікації мовного матеріалу визначено організацію концептосфери ЖИТТЯ як сукупності ієрархічно підпорядкованих доменів і парцел, базовими з яких є: «існування», «суб'єкт онтології», «простір», «час», «діяльність», «спосіб життя», «якість життя», «почуття та емоції». З погляду актуалізації аксіологічного компонента вони мають такий вигляд.

Існування. Семантика існування об'єктивується у синонімічних лексемах *життя, існування, буття, дні, живіт* (заст.), *живоття* (людини). Домінантними лексемами, що виражають загальну родову ознаку «існування» є комплементарні антоніми *життя – смерть, живий – мертвий, жити – умирати (оживати – помирати; вікувати – відійти / спочити, животіти – сконати; жити – загинути / полягти), народжуватися – умирати* [9, 96–97, 131–132]. Ці антоніми наділені високим функціональним потенціалом у всіх типах дискурсу, адже зумовлені діалектичним зв'язком концептів ЖИТТЯ / СМЕРТЬ, що сягає

бінарної архетипної моделі світу. Життя як заперечення смерті визначає особливість конотативної маркованості лексем *безсмертя, безсмертний, невмирущий* і словосполучень *вічне життя* («безконечне у часі»), *еліксир життя / молодості / безсмертя / довголіття*.

Знаменно, що більшість ФО з компонентом *життя* наділені семантикою смерті / помирання / загибелі. Передумовами їх категоріальної деталізації є відповідні мовні засоби, що закріплюють певні ознаки у сфері предикації (*загубити, збавити, позбутися, прощатися, скінчити*): *збавляти / збавити віку (життя); не на життя, а на смерть; на крайньому порозі життя; піти в могилу (з життя, від нас, до Бога і т. ін.); позбутися життя; класти / покласти життя (живити); прощатися / розпрощатися з життям; скінчити дні (життя, шлях); скласти / складати голови (життя, кістки,*

кості); стратити життя [12, 295–296]. Очевидно, подібне явище спричинене аксіологічним статусом лексеми *життя*, – з одного боку, а з другого, – впливом притаманного міфологічній свідомості табування лексеми *смерть* як знака, що синкретично поєднується з фактом припинення існування.

Символіка екзистенції має своїм джерелом тіло людини з високою частотністю соматизмів *серце і душа*. Амбівалентність як властивість символу спричинює здатність цих знакових одиниць виражати полярні сутності (*віддати (покласти) душу, поки б'ється серце, перестало битися серце*). *Душа і серце* об'єктивують опозицію «верх / низ»: після смерті (*серце зупиняється*) *душа відлітає до неба* («+»), а *серце відходить додолу – до землі* («–»).

Суб'єкт існування. Референційна детермінованість лексеми *життя* охоплює суб'єкти існування, що посідають різне місце в ієрархії цінностей людського суспільства: *життя / існування (людини, тварини, рослини, неживої природи, артефакту, Всесвіту, сакральних сутностей)* .

Безумовно, прототипом існування є *життя людини*. Більшість контекстів актуалізує саме цю – ядерну частину концепту: *життя (брата, героя, людини, письменника, артиста, Галілея; життя (людини) у місті, на роботі, у батьківському домі*.

Простір. Об'єктивація просторового параметру існування зумовлена ознаками «протяжність», «вимір», «напрямок», на підставі яких виокремлено парцели «земний простір буття» і «сакральний простір буття», що в архетипній моделі світу співвідносні з опозиціями «небо / земля», «земля / підземний світ», «сакральний / профанний».

Земний простір репрезентують одиниці на позначення елементів ландшафту (поле природи) і елементів простору, пов'язаних з людиною (поле культури), аксіологічно маркованими серед яких є лексеми *шлях, дорога (життєвий шлях, дорога життя)* та синоніми *дім, оселя, житло, помешкання, домівка, хата*, об'єднані на підставі інтегральних сем «приміщення», «призначення», «життя людини». Уявлення про існування як про мандрівку людини життєвим (земним) шляхом від народження до смерті зумовило поширення конвенціональної метафори ЖИТТЯ є ШЛЯХ, структурно підпорядкованої комплексній метафорі ЖИТТЯ є ПОДОРОЖ: «**Життя** – це шлях, що переходить в шлях, – Кінця не має ні одна дорога, **Смерть** – тимчасовий міст що на вітрах. *Ледь-ледь стоїть і навіває страх* (Д. Павличко).

Існування поза часовим параметром (і відповідно земним буттям) виражено ознаками «вічність», «безконечність»: *Безконечність простору і часу визначається безконечністю матерії* [10, т. 1, 131], однак атрибут *вічне* («ідеальне», «безконечне») імплікує конотативну енантіосемію . Пор.: *Відійти у вічність* (= залишити межі земного буття і часового виміру) і *Я хочу жити вічно* (=я не хочу помирати). У протилежному за семантикою словосполученні *земне життя* актуалізовано семи «реальне», «конечне» та імпліковано полярну конотацію: з одного боку, це найвища цінність («+»), а з другого, – обмеження у часовому вимірі («–»). Пор. також: *Відриватися / відірватися від життя (від землі)* – «втрачати почуття реальності».

Сакральний простір, який в широкому значенні має зв'язок з божественним, релігійним, небесним, потойбічним світом, протиставлений буттю повсякденному, профанному, тому сакральні локуси орієнтовані вертикально, відповідно до уявлень про верхній (небесний) і нижній (підземний) світи (*рай, пекло, Небесний Іерусалим, Свята Земля, храм, вітар*).

Час є однією з форм існування матерії і як реляційна категорія осмислюється та вербалізується суб'єктивно (*час / життя біжить, летить, тягнеться*). Аксіологічно значимою є парцела «тривалість існування», об'єктивована синонімами *вік, життя, літа, роки, дні, пора*.

Домени «час» і «простір» мають розмиті межі. Атрибути тривалості існування, виражені просторовими означеннями, імплікують полярну оцінку (*довге / коротке (життя / життєвий шлях)*) з позитивно маркованою ознакою «довге», що також входить до складу композитів на позначення суспільного ідеалу життя людини (*довголіття, довгожитель*). Прикметно, що ознака «довголіття» набула відмінної релевантності в антропоморфному, зооморфному і вегетативному

кодах культури. Так, один з найвідоміших птахів-довгожителів – ворон – наділений символікою смерті і зв'язку з потойбіччям, зумовленою, однак, смисловими компонентами «забарвлення» і «всеїдність». У вегетативному коді «довголіття» притаманне дубу (пор. *дуб-довгожитель*, але *дуба дати (врізати)* – «померти»). Наслідком трансформації міфологеми світового дерева є й символічні образи дерева життя і дерева смерті, полярна семантика яких спричинена ознаками «довголіття», «зелене забарвлення», «оновлення / оживання».

Парцела «період життя» об'єктивується одиницями на позначення різних стадій онтології:

дитинство, юність, молодість, зрілість, старість, де межі початку і завершення часового відліку виражені двома гранями: *народження і смерть*. Пор.: *від народження до смерті* – «все життя».

Дитинство, юність, молодість, протиставлені лексемам *зрілість, старість* на підставі диференційних сем «сила», «фізичні можливості», «досвід», «мудрість»: *Зі всіх скарбів на світі найбільшим скарбом є молодість; Шукай правди у старих, а сили у молодих; Хоч молодий роками, та старий розумом* [8, 83-84].

Діяльність. Життя осмислюється як діяльність людини, а тому саме за цією семою поляризуються лексеми *життя* та *існування* (пор.: *Треба жити, а не існувати*). Функціонування живого організму потребує зусиль і вимірюється інтенсивністю. Коли людина стикається з певними загрозами для свого існування, зусилля набувають значення категоричного імперативу, що вимагає від суб'єкта існування значних фізичних, розумових або духовних сил задля збереження життя (*хапатися за життя, воля до життя, боротися за життя*). Припинення діяльності на шляху подолання перешкод (хвороб, нестатків, емоційних потрясінь) означає припинення моменту існування, його завершення (*вічний спочинок (відпочинок)* – «смерть»). «Інтенсивність» об'єктивують позитивно та негативно марковані предикати: 1) *енергійно, легко, спокійно* та 2) *животити, бідувати*.

Однією з необхідних форм життєдіяльності є ментальна діяльність. Життя усвідомлюється як об'єкт рефлексії людини, а тому його *вивчають, змальовують, пізнають; (життям) легковажать,*

грають. Надзвичайно вагомим гносеологічним проблемою є *пошуки сенсу життя*, а онтологічно значущою – метафора ЖИТТЯ є ТАЄМНИЦЯ: *«Великий виклик третього тисячоліття полягає в тому, чи зуміємо ми розкрити нові джерела сенсу життя, духовного збагачення в навколишньому світі, нескінченно багатолікій ноосфері, яка еволюціонує (В. Запорожан, «Дзеркало тижня»)*.

Спосіб життя. Відповідно до типових форм життєдіяльності людини, пов'язаних з поведінкою, спілкуванням, складом розуму тощо, виокремлюємо дві парцели: «спосіб життя, що відповідає суспільним нормам» (*життя*) *духовне, здорове, гармонійне, змістовне, праведне*; «спосіб життя, що порушує суспільні норми» (*життя*) *аморальне, бездуховне, гріховне; примітивне існування*).

Якість життя. Найбільш релевантними вважаємо два способи моделювання домену: 1) сукупність обставин життя людини (фізичні, психічні, соціальні); 2) відповідність зразку, ідеалу.

«Позитивна якість» визначає суттєві обставини життя як такі, що задовольняють суспільним нормам та об'єктивовані атрибутами *безхмарне, безтурботне бурхливе, веселе, вільне, гарне, забезпечене, легке, нове, прекрасне, славне, солодке*. Пор.: *Жити як сир у маслі* – «жити забезпечено, в достатках». «Негативна якість» виражена атрибутами *бідне, гірке, важке, небезпечне, самотнє, складне, тяжке,*

немиле, собаче («дуже тяжке»), *вовче* («самотнє»). Знаменно, що переважна більшість ФО і паремій, які репрезентують традиційну культуру, актуалізують ознаку «негативна якість»: *Гарне життя: як собаці*

на прив'язі; Гірке його життя, як полин; Життя закоротке для щастя, а задовге для терпіння; Життя прожити – не ябко вкусити; Добре живемо: хоч повісься, хоч заріжся; Живемо так собі: часом з квасом, порою з водою [8, 82].

Якість життя у свідомості сучасних суб'єктів культури корелює із зростанням рівня споживацьких можливостей людини. Прикметою епохи стала спричинена цивілізаційним виміром культури зміна значущості *живлення, споживання*, що, на відміну від початкової умови життя, перетворилися на його мету. На частотність спільнокореневих з лексемою *життя* одиниць (*споживання, споживацький, споживач*) вплинула нова система цінностей і настанов, відповідно до якої якість життя вимірюється кількістю спожитих матеріальних благ.

Домен **Почуття та емоції** структурно підпорядкований доменам «суб'єкт онтології», «діяльність», «спосіб життя», «якість життя» та представлений концептами почуттів та емоцій. Традиційно ЩАСТЯ, РАДІСТЬ мають зв'язок із задоволенням людиною якістю життя (*радіти життю*). Однак концепт ЩАСТЯ може диференціюватися відповідно до ціннісних орієнтирів епохи,

соціальної групи й індивіда (*«Хай гасаять по твоїх просторах кімнатах веселі діти, хай спочивають і розкошують у достатках і щасті дозвілля твої люди»* (О. Довженко); *«Як мені даровано багато,*

Скільки в мене щастя, чорт візьми! – На землі сміються і страждати, Жити і любити поміж людьми!» (В. Симоненко).

Семіотичну щільність концепту, його всеохопність та суб'єктивність онтологічного досвіду кожного індивіда підтверджують дані асоціативного експерименту. Так, асоціативне поле укр. *життя* представлене частотними лексемами (*смерть, вічне, вічність, коротке, щасливе, буття, веселе, дорога*) та значною кількістю одиничних реакцій [6, 121–122]. Вищий рівень стереотипного сприйняття і меншу кількість одиничних реакцій спостерігаємо при розгляді асоціативних полів лексем *живий* (найчастотніші реакції: *звук, труп, мертвий, істота, людина* [6, 121]) і *жити* (*існувати, добре, довго, щасливо, радіти, дім* [6, 121]).

Отже, ЖИТТЯ є українською лінгвокультурною доміантою, якій притаманна семіотична щільність, об'єктивована: 1) назвами, що належать до ядерного лексичного фонду та репрезентують ядро ментального лексикону; 2) словотвірною розробленістю; 3) смисловою розробленістю; 4) значною кількістю фразем і паремій; 5) поширенням в різних сферах загальнонародної мови; 6) високою репрезентативністю в різних дискурсах; 7) маркованістю аксіологічного компонента. Концептосферу ЖИТТЯ формують домени і парцели, що актуалізують найбільш суттєву інформацію загальнокультурного й етноспецифічного понятійного простору: **«існування», «суб'єкт онтології», «простір», «час», «діяльність», «спосіб життя», «якість життя», «почуття та емоції»**. Домени

«діяльність», «простір», «час», «спосіб життя», «якість», «почуття та емоції» ієрархічно підпорядковані концепту ЛЮДИНА – конституенту домену **«суб'єкт онтології»**. Смілова організація й аксіологічна маркованість дає підстави класифікувати ЖИТТЯ як екзистенційну антропоцентричну константу. Найвищим аксіологічним потенціалом наділені когнітивні ознаки, об'єктивовані опозиціями з позитивною і негативною маркованістю: «земне – потойбічне», «довге (вічне) – коротке», «молодість – старість», «легке – важке», «здоров'я – хвороба», «щастя – нещастя». Намічені тенденції уможливають подальші наукові розвідки щодо з'ясування особливостей семіозису екзистенційних констант, визначення стереотипу життя в національних лінгвокультурах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов / А. Вежбицкая: Пер. с англ. – М.: Языки славянской культуры, 2001. – 288 с.
2. Воркачев С. Г. *Studia selecta: избранные работы по теории лингвокультурного концепта*: [монография] / С. Г. Воркачев. – Волгоград: Парадигма, 2013. – 167 с.
3. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу, 2-е вид. / І. О. Голубовська – К.: Логос, 2004. – 284 с.
4. Етимологічний словник української мови: В 7 т. / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Редкол. О. С. Мельничук (головний ред.) та ін. – К.: Наук. думка, 1985. – Т. 2: Д – Кошці / Укл.: Н. С. Родзевич та ін. – 1985. – 572 с.
5. Історичний словник українського язика / Улож. Е. Тимченко, Е. Волошин, К. Лазаревська, Г. Петренко; зред. Е. Тимченко. – Х.– К.: Держ. вид-во України, 1930. – Т. I (А.–Ж.). – 947 с.

70

6. М артінек С. Український асоціативний словник: У 2 т. / С. М артінек. – Львів: ПАІС, 2008. – Т. I. – 344 с.
7. Новый объяснительный словарь синонимов русского языка / Под общим рук. академика Ю. Д. Апресяна / Ю. Д. Апресян. – М.: Школа «Языки русской культуры», 2003. – 1306 с.
8. Пр іслів'я та пр іказки / Упор яд., пер едмова М. К. Дмитр енко; ІМ ФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України – К.: Видавець М. Дмитр енко, 2008. – 176 с.
9. Словник антонімів української мови / Л. М. Полюга; НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича. – 2 вид., доп. і випр. – К.: Довіра, 1999. – 275 с.
10. Словник української мови: В 11-ти томах / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР / гол. ред. кол. І. К. Білодід. – К.: Наукова думка, 1970–1980.
11. Уфимцева Н. В. Языковое сознание и образ мира славян [Электронный ресурс] // Языковое сознание и образ мира: Сб. научных статей / Отв. ред. Н. В. Уфимцева / Н. В. Уфимцева, 2000. Режим доступа: http://www.iling-ran.ru/library/psylingva/sborniki/Book2000/html_204/4-2.html
12. Фразеологічний словник української мови: У 2 книгах / Гол. ред. колегії Л. С. Паламарчук; Ін-т укр. мови ім. О. О. Потебні НАН України. – К.: Наукова думка, 1993. – Кн. 1. – 528 с.
13. Фасмер М. Этимологический словарь русского языка. В 4 т. / Пер. с нем. и доп. О. Н. Трубачёва. – 2-е изд., стер. – / М. Фасмер. – М.: Прогресс, 1986. – Т. 2. – 672 с.

REFERENCES

1. Апресян, Ю.Д. (2003). *Novyj ob'jasnitel'nyj slovar' sinonimov russkogo jazyka* [New explanatory synonym dictionary of Russian language]. Moscow, Shkola «Jazyki russkoj kul'tury» Publ., 1306 p.
2. Bilodid, I.K. (1970–1980). *Slovyk ukrains'koi movy v 11-ty tomakh* [The dictionary of the Ukrainian language in 11 volumes]. Kyiv, Naukova dumka Publ.

3. Dmytpenko, M. K. (2008). *Prysliv'ia ta ppykazky* [Proverbs and sayings]. Kyiv, IM FE im. M. T. Ryl's'koho NAN Ukrainy Publ., 176 p.
4. Fasmer, M. (1986). *Jetimologicheskij slovar' russkogo jazyka* [Etymological dictionary of the Russian language]. Moscow, Progress, Vol. 2., 672 p.
5. Holubovs'ka, I.O. (2004). *Emichni osoblyvosti movnykh kartyn svitu* [Ethnic peculiarities of the language pictures of the world]. Kyiv, Lohos Publ., 284 p.
6. Martinek, S. (2008). *Ukrains'kyj asotsiatyvnyj slovnyk* [Ukrainian associative dictionary]. Lviv, PAIS Publ., Vol. I, 344 p.
7. Mel'nychuk, O.S. (1985). *Etymologichnyj slovnyk ukrains'koi movy* [Etymological dictionary of the Ukrainian language]. Kyiv, Nauk. Dumka Publ., Vol. 2, 572 p.
8. Palamarchuk, L.S. (1993). *Frazeolohichnyj slovnyk ukrains'koi movy* [Phrasebook of Ukrainian language]. Kyiv, Naukova dumka Publ., Book 1, 528 p.
9. Poliuha, L.M. (1999). *Slovnyk antonimiv ukrains'koi movy* [The Dictionary of antonyms of Ukrainian language]. Kyiv, Dovira Publ., 275 p.
10. Tymchenko, E., Voloshyn, E., Lazarevs'ka, K., Petrenko, H. (1930). *Istorychnyj slovnyk ukrains'koho iazyka* [Historical Dictionary of the Ukrainian language]. Kharkiv, Kyiv, Vol. 1, 947 p.
11. Ufimceva, N. V. (2000) *Linguistic awareness and image of the world of the Slavs*. Linguistic awareness and image of the world: Coll. scientific articles, 2000. Available at: http://www.iling-ran.ru/library/psylingva/sborniki/Book2000/html_204/4-2.html (Accessed 4 October 2015).
12. Vezhbickaja, A. (2001). *Ponimanie kul'tur cherez posredstvo kljuchevykh slov* [Understanding cultures through keywords]. Moscow, Jazyki slavjanskoj kul'tury Publ., 288 p.
13. Vorkachev, S.G. (2013). *Studia selecta: izbrannye raboty po teorii lingvokul'turnogo koncepta* [Studia selecta: selected works on the theory of the concept linguocultural]. Volgograd, Paradigma Publ., 167 p.

The article explains the classification status of LIFE as a Ukrainian linguocultural dominant. The organization of conceptual space of concept is considered. The ways of updating of specific ethnic axiological component in its semantic structure are defined. The conclusions of the anthropocentric dimension of the concept of life and a special existential status of concept in Ukrainian linguistic culture are made.

Keywords: anthropocentrism, linguocultural dominant, axiologically component, evaluation, concept LIFE.